

IZVJEŠTAJ

O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

DIREKCIJE ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE

ZA 2016. GODINU

Broj: 01/02/03-8-16-1-555/17

Sarajevo, juli 2017. godine

SADRŽAJ

I	MIŠLJENJE REVIZORA	3
1.	MIŠLJENJE O FINANSIJSKIM IZVJEŠTAJIMA	3
2.	MIŠLJENJE O USKLAĐENOSTI	4
II	KRITERIJI ZA REVIZIJU	6
III	IZVJEŠTAJ O REVIZIJI	7
1.	Uvod	7
2.	Realizacija ranijih preporuka	7
3.	Sistem internih kontrola	8
4.	Budžet i izvještavanje	9
5.	Izvršenje budžeta	10
6.	Bilans stanja	11
7.	Javne nabavke	12
8.	Prihodi	12
9.	Ostalo	14
10.	Komentari	15
	Prilozi	15

I MIŠLJENJE REVIZORA

1. MIŠLJENJE O FINANSIJSKIM IZVJEŠTAJIMA

Izvršili smo reviziju finansijskih izvještaja **Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine** (u daljem tekstu: Direkcija) za 2016. godinu koja obuhvataju: bilans stanja, pregled prihoda, primitaka i finansiranja, pregled rashoda i izdataka iz budžeta, posebne podatke o plaćama i broju zaposlenih, pregled dinamike zapošljavanja, pregled stalnih sredstava u obliku stvari i prava, pregled kapitalnih ulaganja i analizu izvršenja budžeta – tekstualni dio.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Rukovodstvo Direkcije je odgovorno za izradu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja u skladu s prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, tj. Zakonom o finansiranju institucija BiH, Pravilnikom o finansijskom izvještavanju institucija BiH i Pravilnikom o računovodstvu s računovodstvenim politikama i procedurama za korisnike budžeta institucija BiH. Ova odgovornost podrazumijeva i kreiranje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja koji ne sadrže značajne pogrešne iskaze uslijed prijevare ili greške.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost izraziti mišljenje o finansijskim izvještajima na osnovu provedene revizije. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji institucija Bosne i Hercegovine¹ i primjenjivim Međunarodnim standardima vrhovnih revizionih institucija (ISSAI 1000–1810). Ovi standardi zahtijevaju da postupamo u skladu s etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo kako finansijski izvještaji Direkcije ne sadrže značajne pogrešne iskaze. Revizija uključuje obavljanje postupaka u cilju pribavljanja revizionih dokaza o iznosima i objavama u finansijskim izvještajima. Izbor postupka je zasnovan na prosudbi revizora, uključujući procjenu rizika značajnog pogrešnog prikazivanja u finansijskim izvještajima uslijed prijevare ili greške. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja u cilju odabira revizionih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u svrhu izražavanja mišljenja o efikasnosti internih kontrola. Revizija uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opće prezentacije finansijskih izvještaja. Revizor također ocjenjuje finansijsko upravljanje, funkciju interne revizije i sisteme internih kontrola.

Vjerujemo da su pribavljeni revizionni dokazi dovoljni i odgovarajući i da osiguravaju osnovu za naše mišljenje.

Mišljenje

Prema našem mišljenju, finansijski izvještaji Direkcije prikazuju fer i istinito, u svim materijalnim aspektima, stanje imovine, obaveza i izvora sredstava na 31.12.2016. godine i izvršenje budžeta za godinu koja se završava na navedeni datum, u skladu s prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja.

¹ U skladu sa Zakonom o reviziji institucija Bosne i Hercegovine, Ured za reviziju u okviru finansijske revizije provodi reviziju finansijskih izvještaja i, u vezi s istom, reviziju usklađenosti.

2. MIŠLJENJE O USKLAĐENOSTI

U vezi s revizijom finansijskih izvještaja Direkcije za 2016. godinu, izvršili smo i reviziju usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija sa značajnim zakonima i drugim propisima kojima se Direkcija rukovodi.

Odgovornost rukovodstva za usklađenost

Pored odgovornosti za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, rukovodstvo Direkcije je također odgovorno osigurati da su aktivnosti, finansijske transakcije i informacije u skladu s propisima kojima su regulisane i potvrđuje da je tokom fiskalne godine osiguralo namjensko, svrsishodno i zakonito korištenje sredstava odobrenih budžetom institucije za ostvarivanje utvrđenih ciljeva, te ekonomično, efikasno i efektivno funkcionisanje sistema finansijskog upravljanja i kontrole.

Odgovornost revizora

Reviziju usklađenosti smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji institucija BiH i ISSAI 4000 – Standard za reviziju usklađenosti.² Pored navedene odgovornosti da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima, naša odgovornost podrazumijeva i izražavanje mišljenja o tome jesu li aktivnosti, finansijske transakcije i informacije, u svim materijalnim aspektima, u skladu sa zakonima i drugim propisima kojima su regulisane. Ova odgovornost uključuje obavljanje procedura kako bismo pribavili revizione dokaze o tome koriste li se sredstva za odgovarajuće namjene i je li poslovanje Direkcije, prema definisanim kriterijima, usklađeno sa zakonima i drugim propisima.

Vjerujemo da su pribavljeni revizioni dokazi dovoljni i odgovarajući i da osiguravaju osnovu za naše mišljenje.

Mišljenje

Prema našem mišljenju, aktivnosti, finansijske transakcije i informacije Direkcije za 2016. godinu u skladu su, u svim materijalnim aspektima, sa zakonima i drugim propisima kojim su regulisane.

Skretanje pažnje

Ne izražavajući rezervu na mišljenje o usklađenosti, skrećemo pažnju na sljedeće:

- Još uvijek nije riješeno pitanje trajnog smještaja Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (tačka 5.1. Izvještaja). Direkcija još uvijek izdvaja značajna

² Novi ISSAI 4000 je usvojen u decembru 2016. godine i zamjenjuje ranije ISSAI 4000, 4100 i 4200.

finansijska sredstva za zakup poslovnih prostorija, iako su sredstva za nabavku zgrade za smještaj Direkcije osigurana u budžetu;

- Slabosti sistema internih kontrola vezano za procedure javnih nabavki (tačka 7. Izvještaja).

Sarajevo, 20.06.2017. godine

GENERALNI REVIZOR

Dragan Vrankić, v.r.

**ZAMJENIK
GENERALNOG REVIZORA**

Jasmin Pilica, v.r.

**ZAMJENIK
GENERALNOG REVIZORA**

Ranko Krsman, v.r.

II KRITERIJI ZA REVIZIJU

Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine provodi reviziju finansijskih izvještaja i, u vezi s istom, reviziju usklađenosti. Revizija finansijskih izvještaja i revizija usklađenosti podrazumijeva proces objektivnog prikupljanja i procjenjivanja dokaza, kako bi se utvrdilo jesu li predmeti revizije, tj. finansijski izvještaji, kao i aktivnosti, finansijske transakcije i informacije, usklađeni s odgovarajućim kriterijima koji su sadržani u zakonima i drugim propisima. Kriteriji predstavljaju poredbene parametre koji se koriste kako bi se dala ocjena predmeta revizije.

Kriteriji za reviziju:

- Zakon o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2016. godinu;
- Zakon o finansiranju institucija BiH;
- Zakon o javnim nabavkama i podzakonski akti;
- Zakon o plaćama i naknadama u institucijama BiH i podzakonski akti;
- Zakon o porezu na dohodak i Zakon o doprinosima (FBiH i RS);
- Zakon o državnoj službi u institucijama BiH i podzakonski akti;
- Zakon o radu u institucijama BiH i podzakonski akti;
- Pravilnik o računovodstvu s računovodstvenim politikama i procedurama za korisnike budžeta institucija BiH;
- Pravilnik o finansijskom izvještavanju institucija BiH;
- Zakon o zrakoplovstvu BiH.

III IZVJEŠTAJ O REVIZIJI

1. Uvod

Direkcija je upravna organizacija u sastavu Ministarstva komunikacija i prometa BiH. Direkcija obavlja dužnosti definisane Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine kojim se uređuju uslovi za siguran zračni promet u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine. Nadležna je i odgovorna za obavljanje funkcije regulatora i nadzora u civilnom zrakoplovstvu i kontroli leta. Direkcija certificira pružatelja usluga i provodi nadzor nad pružanjem usluga u zračnoj plovidbi, izdaje dozvole, odobrenja, potvrde i certifikate za zrakoplove, zrakoplovno osoblje, škole i školske centre za obuku zrakoplovnog osoblja te aerodrome i letjelišta.

Sjedište Direkcije je u Banjoj Luci, a regionalni uredi su uspostavljeni u Sarajevu i Mostaru. Zakonom je predviđeno da će se Direkcija finansirati iz budžeta institucija Bosne i Hercegovine, prihoda od naplate naknada definisanim Zakonom te drugim izvorima u skladu sa Zakonom.

2. Realizacija ranijih preporuka

Ured za reviziju institucija BiH (u daljem tekstu: Ured za reviziju) izvršio je finansijsku reviziju Direkcije za 2015. godinu, o čemu je sačinjen Izvještaj o reviziji, te izrazio pozitivno mišljenje na finansijske izvještaje Direkcije i zakonitost poslovanja, s isticanjem predmeta vezano za probleme u vezi s prihodima od naknada, koji se još uvijek ne naplaćuju, te problem kašnjenja u realizaciji BHATM projekta.

Direkciji su predložene preporuke kojima se sugeriše preduzimanje određenih aktivnosti na unapređenju poslovanja i otklanjanju nepravilnosti u daljem poslovanju. Direkcija je dostavila odgovor Uredu za reviziju u skladu s članom 16. stav 3. Zakona o reviziji institucija BiH.

Osvrtom na preporuke revizije date u Izvještaju o reviziji za 2015. godinu te uvidom u preduzete aktivnosti, utvrdili smo sljedeće:

2.1. Realizovane preporuke

- Početkom 2017. godine, direktor Direkcije je, uz saglasnost Vijeća ministara BiH, donio Odluku o visini naknade koju plaćaju operateri aviona po prevezenom putniku u odlasku i visini naknade koju plaćaju operateri aviona po toni prevezene robe/tereta u odlasku s aerodroma u BiH, čime su stvoreni preduslovi za naplatu ovih naknada;
- Direkcija je unaprijedila sistem finansijskog upravljanja i kontrole na način da je sačinila registar rizika s procjenom uticaja i vjerovatnoćom nastanka te pregledom aktivnosti kako bi se isti umanjili ili izbjegli;
- Prilikom nabavke IT opreme nisu uočene nepravilnosti u tenderskoj dokumentaciji u smislu preferiranja određenih proizvođača opreme.

2.2. Preporuke čija je realizacija u toku

- Aktivnosti u vezi s realizacijom BHATM strategije su u završnoj fazi te se uskoro očekuje okončanje, odnosno zatvaranje projekta.

2.3. Nerealizovane preporuke

- Još uvijek nije riješeno pitanje trajnog smještaja Direkcije, iako su sredstva za ove namjene osigurana.

3. Sistem internih kontrola

Direkcija je odgovorna za kreiranje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i prezentovanje finansijskih izvještaja i usaglašenost poslovanja sa zakonima i propisima. U skladu sa Zakonom o finansiranju institucija BiH³, za uspostavu, razvoj i provođenje finansijskog upravljanja i kontrole odgovoran je rukovodilac institucije. Rukovodilac je odgovoran i za izradu internih propisa o finansijskom upravljanju i kontroli. Pored zakonskih i podzakonskih akata koje u svom radu primjenjuje, Direkcija je u cilju uspostave odgovarajućeg sistema internih kontrola usvojila veći broj internih akata koji se odnose na procese: planiranja i izvršenja budžeta, nabavke i ugovaranja, naplate prihoda, evidentiranja poslovnih transakcija, upravljanja imovinom, standardima ponašanja zaposlenih i druge.

Organizacija i rukovođenje: Radom Direkcije rukovodi glavni direktor i dva zamjenika glavnog direktora koji rukovode sektorima, a koji su državni službenici imenovani 29.09.2006. godine, bez ograničenja u trajanju mandata. Glavni direktor je odgovoran ministru komunikacija i prometa BiH, dok su zamjenici odgovorni glavnom direktoru.

Unutrašnja organizacija Direkcije utvrđuje se kao posebna cjelina u okviru Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva komunikacija i prometa BiH. Prema trenutno važećoj sistematizaciji radnih mjesta, u Direkciji je utvrđeno ukupno 79 radnih mjesta, od čega 61 radno mjesto u sjedištu Direkcije u Banjoj Luci, 13 radnih mjesta u regionalnom uredu u Sarajevu i 5 radnih mjesta u regionalnom uredu u Mostaru. Zaključno s 31.12. 2016. godine u Direkciji je bilo zaposleno 57 osoba.

Direkcija još uvijek nije dovršila proceduru usklađivanja Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji s Odlukom o razvrstavanju radnih mjesta i kriterijima za opis poslova radnih mjesta u institucijama BiH. Naime, procedura usklađivanja navedenih akata s Ministarstvom pravde BiH je završena i sačinjen je Prijedlog pravilnika. Međutim, s obzirom na to da je Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Direkcije sastavni dio Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva, Direkcija je trebala pomenuti Prijedlog proslijediti Ministarstvu, što još uvijek nije učinila.

Preporučujemo Direkciji da, u cilju pripreme finalnog dokumenta i slanja u proceduru prema Vijeću ministara BiH, proslijedi Prijedlog pravilnika o unutrašnjoj organizaciji resornom ministarstvu.

³ Službeni glasnik BiH, broj 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13

Finansijsko upravljanje i kontrola: Direkcija je sačinila i dostavila Godišnji izvještaj o finansijskom upravljanju i kontroli za 2016. godinu Centralnoj harmonizacijskoj jedinici Ministarstva finansija i trezora BiH, na način i u rokovima propisanim podzakonskim aktima Zakona o finansiranju institucija BiH. Opisani su poslovni procesi i izrađena mapa poslovnih procesa, registar rizika, kao i obrazac za utvrđivanje i procjenu rizika.

Interna revizija: U skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH⁴ i Odlukom o kriterijima za uspostavu jedinica interne revizije u institucijama BiH⁵, internu reviziju u Direkciji bi trebalo obavljati Ministarstvo komunikacija i prometa BiH. Konstatovano je da u 2016. godini Ministarstvo nije obavljalo internu reviziju u Direkciji.

4. Budžet i izvještavanje

Direkcija je Ministarstvu finansija i trezora BiH dostavila zahtjev za dodjelu sredstava iz budžeta za 2016. godinu u ukupnom iznosu od 4.415.000 KM.

Zakonom o budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2016. godinu⁶, Direkciji su odobrena sredstva u skladu sa zahtjevom, to jest u iznosu od **4.415.000 KM**. U odnosu na odobrena budžetska sredstva za 2015. godinu, Direkcija je raspolagala sa 17.000 KM manje sredstava. Sredstva su odobrena prema sljedećim izvorima: sredstva iz budžeta (2.705.000 KM), vlastiti namjenski prihodi – sredstva od preleta (1.380.000 KM), naknade na osnovu člana 13. stav (1) tačka e) Zakona o zrakoplovstvu BiH (300.000 KM) te prihodi od prodaje motornih vozila u iznosu od 30.000 KM.

Zakonom o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2016. godinu, predviđeno je finansiranje nabavke zgrade za smještaj Direkcije u Banjoj Luci i to iz sredstava ostvarenih od prihoda od naknada za prelete preko BiH i drugih prihoda Direkcije. Odluku o načinu nabavke i visini sredstava za ovu namjenu je trebalo donijeti Vijeće ministara BiH, na prijedlog Direkcije. Međutim, predmetnu odluku Vijeće ministara BiH još uvijek nije donijelo. Ponovo naglašavamo kako je Direkcija i u 2016. godini za zakup poslovnog prostora izdvojila 720.631 KM.

Direkcija je tokom godine, na osnovu Procedure o prestrukturisanju rashoda budžetskih korisnika za 2016. godinu i Odluke Ministarstva finansija i trezora BiH, izvršila jedno prestrukturisanje rashoda prema kojem je izvršeno povećanje rashoda na ekonomskoj kategoriji Nabavka opreme, a smanjenje rashoda na poziciji Nabavka stalnih sredstva u obliku prava u iznosu od 28.000 KM. Prestrukturisanje rashoda izvršeno je radi potrebe hitne nabavke nove opreme, a zbog neotklonjivih kvarova na postojećoj.

Ukupno izvršeni rashodi Direkcije u 2016. godini iznosili su **3.920.882 KM** ili 89% u odnosu na raspoloživa sredstva. Prema izvorima finansiranja, od ukupnih rashoda na tzv. neposrednu potrošnju odnosilo se 2.510.285 KM, na namjenska sredstva od preleta 1.230.100 KM, na naknade za usluge iz nadležnosti Direkcije 150.497 KM i na primitke od prodaje stalnih sredstava 30.000 KM.

Direkcija je u skladu s Pravilnikom o finansijskom izvještavanju institucija BiH sačinila Godišnji finansijski izvještaj za 2016. godinu i blagovremeno ga dostavila nadležnim institucijama.

⁴ Službeni glasnik BiH, broj 27/08, 32/12

⁵ Službeni glasnik BiH, broj 49/12

⁶ Službeni glasnik BiH, broj 101/15

Direkcija je sačinila i 23. februara 2017. godine Ministarstvu dostavila Izvještaj o radu za 2016. godinu. U izvještaju su razrađene najvažnije aktivnosti i utrošena budžetska sredstva prema planiranim ciljevima iz Srednjoročnog plana rada.

Kao najveći problem u realizaciji programa i projekata, Direkcija navodi nemogućnost popunjavanja upražnjenih radnih mjesta, odnosno deficit potrebnih stručnih kadrova, na što ukazuju i međunarodne zrakoplovne organizacije koje nadziru funkcionisanje Direkcije. Prema važećoj sistematizaciji radnih mjesta, od ukupno sistematizovanih 79 radnih mjesta, nepopunjena su 22 radna mjesta.

5. Izvršenje budžeta

U Godišnjem finansijskom izvještaju Direkcije za 2016. godinu, iskazani su rashodi u iznosu od 3.920.883 KM. Značajni rashodi odnose se na: bruto plaće (1.709.819 KM), unajmljivanje imovine (768.420 KM), ugovorene usluge (502.116 KM), putne troškove (307.354 KM) i naknade troškova zaposlenih (227.004 KM).

Troškovi za bruto plaće i naknade plaća odnose se na prosječan broj od 57 zaposlenih. Od ovog iznosa, 183.593 KM se odnosi na dodatak za 24 zaposlena koji obavljaju poslove vezano za upravljanje i kontrolu zračnog prometa u skladu s Odlukom o utvrđivanju dodatka na plaću zaposlenih u Direkciji⁷ i Zakonu o plaćama i naknadama u institucijama BiH. Dodatak se isplaćuje iz sredstava preleta.

Naknade troškova zaposlenih iznose 227.004 KM, a odnose se na naknade za topli obrok (66.522 KM), prijevoz na posao i s posla (58.308 KM), troškove smještaja (22.800 KM), regres za godišnji odmor (17.100 KM), naknade za odvojeni život (11.101 KM), pomoć u slučaju smrti i teže invalidnosti (9.960 KM), jubilarne nagrade (1.660 KM) i poreze i doprinose na naknade (39.553 KM).

Pregled rashoda budžeta prikazan je u Tabeli I u prilogu Izvještaja.

5.1. Unajmljivanje imovine i opreme

Izdaci za unajmljivanje imovine i opreme u 2016. godine iznose 768.420 KM, a odnose se na unajmljivanje poslovnog prostora (720.631 KM), unajmljivanje vodova (46.753 KM) i parking prostora (1.036 KM).

Troškovi zakupa poslovnog prostora neto površine od 1.901m² za smještaj sjedišta Direkcije u Banjoj Luci mjesečno iznose 60.053 KM. Ugovorena cijena zakupa podrazumijeva korištenje 25 parking mjesta. Vijeće ministara BiH je 2009. godine donijelo zaključak kojim se Ministarstvo finansija i trezora BiH zadužuje da osigura potrebna finansijska sredstva i u saradnji s Direkcijom provede proceduru nabavke poslovnog prostora, na trajnom osnovu, putem kupovine za potrebe smještaja Direkcije. Zakonom o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2016. godinu ponovo je definisano da će se nabavka zgrade za smještaj Direkcije u Banjoj Luci finansirati iz sredstava ostvarenih od prihoda od naknada za prelete preko Bosne i Hercegovine, a da će odluku o visini sredstava za ove namjene donijeti Vijeće ministara BiH na prijedlog Ministarstva komunikacija i prometa BiH.

⁷ Službeni glasnik BiH, broj 09/12

Direkcija je i u tekućoj godini preduzimala aktivnosti kako bi se navedeno pitanje riješilo. Pribavljena su mišljenja nadležnih institucija te je Prijedlog odluke o načinu nabavke i visini sredstava za kupovinu poslovnog prostora dostavljen 02.06.2016. godine Ministarstvu komunikacija i prometa BiH. Ministarstvo je 21.07.2016. godine Prijedlog odluke dostavilo Generalnom sekretarijatu Vijeća ministara BiH radi usvajanja.

S obzirom na značajna sredstva koja se godišnje izdvajaju za zakup poslovnih prostorija te činjenicu da su sredstva za ovu namjenu osigurana u budžetu, potrebno je da nadležne institucije što prije riješe navedeno pitanje.

5.2. Troškovi upotrebe vozila

Pravilnikom o uslovima nabavke i načinu korištenja službenih vozila u institucijama BiH, Direkciji su odobrena tri službena vozila te pravo na posjedovanje specijalizovanih službenih vozila. Direkcija trenutno raspolaže s 13 vozila, od čega je 10 specijalizovanih namijenjenih za potrebe inspekcije i stručnog nadzora te obavljanje aktivnosti u slučajevima vanrednih događaja u civilnom zrakoplovstvu. Direkcija još uvijek nije dovršila proceduru pribavljanja saglasnosti Vijeća ministara BiH na Prijedlog pravilnika o specijalizovanim vozilima. Naime, Direkcija je u 2016. godini pribavila potrebna mišljenja nadležnih institucija te Prijedlog pravilnika o specijalizovanim vozilima prosljedila Ministarstvu komunikacija i prometa BiH radi upućivanja u dalju proceduru. Ministarstvo je u julu 2016. godine dostavilo Prijedlog pravilnika Generalnom sekretarijatu Vijeća ministara BiH radi usvajanja. U Direkciji nemaju informaciju da je Vijeće ministara BiH razmatralo dostavljeni Prijedlog pravilnika.

5.3. Kapitalni izdaci

Zakonom o budžetu Direkciji su odobreni kapitalni izdaci za 2016. godinu u iznosu od 160.000 KM, od čega se 132.000 KM odnosi na nabavku opreme, a 28.000 KM na nabavku stalnih sredstava u obliku prava. Tokom godine izvršena je promjena strukture rashoda unutar kapitalnih izdataka kojom je za iznos od 28.000 KM umanjena pozicija nabavke stalnih sredstava u obliku prava u korist pozicije nabavke opreme.

Ukupna realizacija kapitalnih izdataka u 2016. godini iznosila je 157.910 KM. Izdaci se najvećim dijelom odnose na nabavku tri putnička vozila u iznosu od 129.790 KM te kompjuterske opreme u iznosu od 19.083 KM. Realizovani kapitalni izdaci su usaglašeni s odobrenom namjenskom strukturom kapitalnih izdataka.

6. Bilans stanja

Bilans stanja Direkcije, koji predstavlja pregled imovine, obaveza i drugih izvora na dan izvještavanja, izrađen je nakon usklađivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem utvrđenim popisom.

Ukupna aktiva Direkcije na 31.12.2016. godine iznosila je **4.983.380 KM**, a sastoji se od novčanih sredstava (7.203 KM), kratkoročnih potraživanja (7.780 KM) i neotpisane vrijednosti stalnih sredstava (4.968.397 KM).

Tokom izvještajnog perioda izvršena je nabavka kompjuterske opreme u iznosu od 19.083 KM, ugrađene opreme u iznosu od 5.604 KM, opreme za prijenos podataka i glasa u iznosu od 2.995 KM, fotografske opreme u iznosu od 438 KM te motornih vozila u iznosu od 129.790

KM. Također, izvršena je i prodaja tri korištena motorna vozila nabavne vrijednosti od 172.830 KM.

Na osnovu Odluke o stavljanju u funkciju imovine nabavljene iz vlastitih sredstava ostvarenih pružanjem usluga rutne zračne navigacije, stavljena je u funkciju imovina u ukupnoj vrijednosti od 4.943.060 KM. Radi se o ulaganjima uglavnom u objekte u Sarajevu i Mostaru u okviru realizacije BHATM projekta, a koja su bila evidentirana na poziciji Sredstva u pripremi.

Ukupna pasiva iznosila je **5.269.650 KM**, a čine je kratkoročne tekuće obaveze (78.837 KM), obaveze prema zaposlenim za plaće i naknade (160.036 KM), finansijski i obračunski odnosi s drugim povezanim jedinicama (60.341 KM), kratkoročna razgraničenja (2.038 KM) i izvori sredstava (4.968.397 KM). Iznos od 60.341 KM odnosi se na obaveze prema Ministarstvu odbrane BiH, nastale na osnovu Sporazuma o saradnji za potrebe pružanja usluge potrage i spašavanja (SAR misija).

Bilans stanja prikazan je u Tabeli II u prilogu Izvještaja.

7. Javne nabavke

Direkcija je u januaru 2016. godine donijela Plan nabavki za 2016. godinu te izmjenu plana nabavki u oktobru tekuće godine i isti su objavljeni na internet stranici Direkcije. Procedure nabavki u ukupnom iznosu od 556.916 KM provedene su u skladu s planom javnih nabavki. Prema prezentovanim podacima, Direkcija je provela 28 postupaka javnih nabavki. Izbor najpovoljnijih ponuđača izvršen je putem dva otvorena postupka, osam konkurentskih postupaka, tri postupka u skladu s odredbama Pravilnika o postupku dodjele ugovora o uslugama iz Aneksa II dio B Zakona o javnim nabavkama, jednim pregovaračkim postupkom za usluge održavanja softvera te 14 direktnih sporazuma. Postupcima revizije obuhvaćena su dva otvorena postupka (nabavka aviokarata u vrijednosti od 238.000 KM i nabavka motornih vozila u vrijednosti od 129.790 KM) i dva konkurentska postupka (nabavka kompjuterske opreme u vrijednosti od 22.078 KM i nabavka uredskog i kompjuterskog materijala u vrijednosti od 14.999 KM).

Direkcija je u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama⁸ i Uputstvom Vijeća ministara BiH o objavi osnovnih elemenata ugovora i izmjena ugovora⁹ uspostavila praksu objave osnovnih elemenata ugovora na svojoj internet stranici.

Revizijom smo konstatovali da u 2016. godini Direkcija nije provela proceduru javnih nabavki za usluge interneta koje su iznosile 38.455 KM. Korištene su usluge ranijeg dobavljača s kojim je ugovor zaključen 2010. godine, a zadnji aneks ugovora potpisan je 2013. godine.

Preporučujemo Direkciji da izbor dobavljača u svim slučajevima vrši u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine.

8. Prihodi

Direkcija je u finansijskim izvještajima za 2016. godinu iskazala prihode u ukupnom iznosu od **3.283.706 KM**. Finansijski najznačajnija stavka prihoda su prihodi od naknada za prelete

⁸ Službeni glasnik BiH, broj 39/14

⁹ Službeni glasnik BiH, broj 56 /15

preko BiH (2.988.317 KM). U odnosu na prethodnu godinu, ukupni ostvareni prihodi su veći za 500.113 KM. Do povećanja prihoda došlo je, između ostalog, i zbog povećanja jedinične cijene preleta za oko 10%.

Prihodi od pružanja usluga rutne zračne navigacije: Direkcija ostvaruje prihode pružanjem usluga rutne zračne navigacije koje plaćaju korisnici usluga zračne navigacije u zračnom prostoru BiH. Naplatu prihoda od ovih naknada, u ime Bosne i Hercegovine, vrši EUROCONTROL (Evropska organizacija za sigurnost zračne plovidbe).

Prihodi od preleta služe za pokrivanje dijela troškova koji nastaju u vezi s pružanjem usluga rutne zračne navigacije. Udio ovih troškova u ukupnim troškovima Direkcije se svake godine utvrđuje u Rutnoj bazi troškova BiH na osnovu koje se određuje cijena preleta po jedinici usluge. Jedinična cijena preleta za Bosnu i Hercegovinu za 2016. godinu iznosila je 41,97 EUR-a. Metodologija za obračun ukupne baze en-route troškova i jedinične cijene preleta definisana je odgovarajućim propisima EUROCONTROL-a.

Pravdanje ostvarenih troškova za prethodnu godinu vrši se u tekućoj godini i dostavlja EUROCONTROL-u najkasnije do 1. juna tekuće godine. Ukoliko su ostvareni prihodi vezani za rutne naknade veći od ostvarenih rashoda, baza troškova se umanjuje za taj iznos i obrnuto. U 2016. godini EUROCONTROL je Direkciji u tri navrata transferisao sredstva od pružanja rutnih usluga u ukupnom iznosu od 2.988.317 KM. Osim prihoda ostvarenih u 2016. godini, Ministarstvo finansija i trezora BiH je izvršilo prijenos akumulisanih neutrošenih sredstava od preleta iz prethodnih godina u ukupnom iznosu od 7.792.205 KM.

Ostali prihodi: Zakonom o zrakoplovstvu BiH je propisano kako će Direkcija ostvarivati prihode od naknada koje plaćaju putnici u odlasku s aerodroma u BiH i naknada koje plaćaju operateri aviona po toni prevezene robe/tereta u civilnom zračnom prometu. Međutim, Direkcija niti u 2016. godini nije ostvarivala prihode po ovom osnovu. Direkcija je u više navrata Ministarstvu dostavljala prijedloge odluka o visini naknade koju plaćaju operateri aviona po prevezenom putniku u odlasku i visini naknade po toni prevezene robe/tereta u odlasku s aerodroma u BiH, radi upućivanja na usvajanje Vijeću ministara BiH.

U konačnici, uz saglasnost Vijeća ministara BiH, 20.01.2017. godine direktor Direkcije je donio Odluku o visini naknade koju plaćaju operateri aviona po prevezenom putniku u odlasku i visini naknade po toni prevezene robe/tereta u odlasku s aerodroma u BiH. Odlukom su zračni operateri obavezni Direkciji uplatiti naknadu po prevezenom putniku u odlasku s aerodroma u BiH u iznosu od 1 KM u 2017. godini, 2 KM u 2018. godini i 3 KM od 01.01.2019. godine. Također, utvrđena je i obaveza plaćanja po toni prevezene robe/tereta u iznosu od 20 KM u 2017. godini, 30 KM u 2018. godini i 40 KM od 01.01.2019. godine. Time su se napokon stekli uslovi da Direkcija naplaćuje prihode definisane Zakonom o zrakoplovstvu BiH koji je stupio na snagu 2009. godine.

Prihodi od vlastite djelatnosti: Direkcija ostvaruje i prihode obavljanjem poslova u području plovidbenosti zrakoplova, operacije zrakoplova, licenci letačkog osoblja, zrakoplovne sigurnosti, zrakoplovne navigacije i aerodroma, u skladu s članom 13. stav (1) tačka e) Zakona o zrakoplovstvu BiH. Odlukom o visini naknade za usluge iz nadležnosti Direkcije¹⁰ utvrđena je visina i namjena sredstava ostvarenih po ovom osnovu. Tokom izvještajnog perioda ostvareno je 254.047 KM prihoda, odnosno 85% planiranih sredstava. Pored ostvarenih prihoda iz 2016. godine, Direkcija je na raspolaganju imala i prenesena sredstva iz 2015. godine u iznosu od 445.437 KM.

¹⁰ Službeni glasnik BiH, broj 56/15 i 82/15

9. Ostalo

- **Program posebnih namjena – „BHATM projekt“**

Strategija razvoja sistema za upravljanje zračnim prometom u BiH (BHATM Strategija) usvojena je od Vijeća ministara BiH još krajem 2005. godine. Prvobitni rok za završetak BHATM Strategije je bio početak 2008. godine. Implementacija Strategije počela je 1. augusta 2006. godine, odobravanjem kreditnih sredstava Evropske banke za obnovu i razvoj.

Usvajanjem Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine¹¹ i Zakona o Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine¹² stvorene su pravne pretpostavke za razdvajanje funkcije regulatora i nadzora u civilnom zrakoplovstvu i kontroli leta od funkcije pružanja usluga u zračnoj plovidbi u zračnom prostoru iznad teritorije BiH. Izgradnjom sistema za upravljanje zračnim prometom, između ostalog, stvorili bi se uslovi za prestanak angažovanja agencija za pružanje usluga kontrole letenja iz susjednih država (Hrvatska i Srbija) i potpuno preuzimanje kontrole zračnog prometa, kao i direktno povećanje prihoda Bosne i Hercegovine na osnovu pružanja usluga oblasne kontrole letenja.

Direkcija je i u 2016. godini, u saradnji s ostalim učesnicima i tijelima uspostavljenim za realizaciju projekta, nastavila aktivnosti na koordinaciji i realizaciji BHATM projekta.

Puštanjem u rad Jedinice područne kontrole letenja Banja Luka (ATC Unit II), 14.03.2017. godine i dodjelom certifikata Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH prema SES Regulativi EU (regulativa Evropske unije koja se odnosi na jedinstveno evropsko nebo) koji je u fazi pripreme, a za koji se očekuje da se dodijeli Agenciji do 31.03.2017. godine, BHATM projekt će biti završen. Jedino pitanje koje će ostati neriješeno je pitanje smještaja Direkcije u Banjoj Luci. Prijedlog odluke za rješavanje pitanja trajnog smještaja Direkcije u Banjoj Luci je dostavljen na razmatranje Vijeću ministara BiH i na njega Direkcija ne može uticati.

Upoznati smo kako Direkcija planira uputiti na razmatranje Vijeću ministara BiH VI Informaciju o realizaciji Strategije upravljanja zračnim prometom u BiH. Predmetna Informacija će prethodno biti razmatrana na završnoj sjednici Projektnog odbora koja se planira održati polovinom aprila 2017. godine. Nakon toga, planirano je da se Informacija s prijedlogom za zatvaranje projekta proslijedi na razmatranje Vijeću ministara BiH.

Preporučujemo Direkciji da preduzme preostale neophodne aktivnosti iz svoje nadležnosti, kako bi konačno došlo do zatvaranja BHATM projekta.

¹¹ Službeni glasnik BiH, broj 39/09

¹² Službeni glasnik BiH, broj 43/09

10. Komentari

Direkcija je u ostavljenom roku dostavila odgovor na Nacrt izvještaja o reviziji za 2016. godinu u kojem nije izrazila primjedbe na iznesene nalaze i preporuke te je stoga ovaj Izvještaj konačan, bez korekcija u odnosu na Nacrt izvještaja.

Vođa tima za finansijsku reviziju

Danijel Jozić, v.r.

Članovi tima za finansijsku reviziju

Anisa Jusić, v.r.

Enes Alić, v.r.

Rukovodilac Odjela za finansijsku reviziju

Munevera Baftić, v.r.

Rukovodilac Odjela za razvoj, metodologiju i kontrolu kvaliteta

Dragoljub Kovinčić, v.r.

Prilozi

Tabela I – Pregled rashoda budžeta za 2016. godinu

Tabela II – Bilans stanja na 31.12.2016. godine

Izjava o odgovornostima rukovodstva

Pregled rashoda budžeta za 2016. godinu

Naziv institucije: Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine

Tabela I

Opis	Odobreni budžet	Usklađivanja budžeta	Ukupni budžet (2+3)	Izvršenje budžeta	Indeks 5/4
1	2	3	4	5	6
1. Tekući izdaci	4,255,000	0	4,255,000	3,762,973	88
Bruto plaće i naknade	1,733,000		1,733,000	1,709,819	99
Naknade troškova zaposlenih	248,000		248,000	227,004	92
Putni troškovi	380,000		380,000	307,354	81
Izdaci telefonskih i pošt. usluga	83,000		83,000	66,358	80
Izdaci za energiju i kom. usluge	53,000		53,000	34,893	66
Nabavka materijala	38,000		38,000	21,538	57
Izdaci za usl. prijevoza i goriva	74,000		74,000	36,910	50
Unajmljivanje imovine i opreme	772,000		772,000	768,420	100
Izdaci za tekuće održavanje	153,000		153,000	82,484	54
Izdaci za osiguranje	23,000		23,000	6,075	26
Ugovorene i druge posebne usluge	698,000		698,000	502,116	72
2. Kapitalni izdaci	160,000	0	160,000	157,910	99
Nabavka opreme	132,000	28,000	160,000	157,910	99
Nabavka stalnih sredstava u obliku prava	28,000	-28,000	0		
Rekonstrukcija i invest. održavanje			0		
3. Tekući grantovi	0	0	0	0	
			0		
4. Višegodišnja kapitalna ulaganja	0	0	0	0	
			0		
5. Novčane donacije	0	0	0	0	
Ukupno (1+2+3+4+5)	4,415,000	0	4,415,000	3,920,883	89

Rukovodstvo je Pregled rashoda budžeta po ekonomskim kategorijama odobrilo 02.03.2017. godine.

Direktor:

Đorđe Ratkovića

Bilans stanja na 31.12.2016. godine

Naziv institucije: Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine

Tabela II

Opis	31.12.2015.	31.12.2016.	Indeks 3/2
1	2	3	4
1. Gotovina, krat. potraživanja, razgraničenja i zalihe	23,511	14,983	64
Novčana sredstva	5,725	7,203	126
Kratkoročna potraživanja	10,393	0	0
Kratkoročni plasmani	0	7,780	
Interni finansijski odnosi	0	0	
Zalihe	0	0	
Kratkoročna razgraničenja	7,393	0	0
2. Stalna sredstva	5,371,516	4,968,397	92
Stalna sredstva	7,138,199	7,013,568	98
Ispravka vrijednosti	1,766,683	2,045,171	116
Neotpisana vrijednost stalnih sredstava	5,371,516	4,968,397	92
Dugoročni plasmani	0	0	
Dugoročna razgraničenja	0	0	
UKUPNO AKTIVA (1+2)	5,395,027	4,983,380	92

3. Kratkoročne obaveze i razgraničenja	292,673	301,253	103
Kratkoročne tekuće obaveze	135,570	78,837	58
Kratkoročni krediti i zajmovi	0	0	
Obaveze prema zaposlenima	157,103	160,036	102
Finansijski i obračunski odnosi sa dr .povezanim jedinicama	0	60,341	
Kratkoročna razgraničenja	0	2,038	
4. Dugoročne obaveze i razgraničenja	0	0	
Dugoročni krediti i zajmovi	0		
Ostale dugoročne obaveze	0		
Dugoročna razgraničenja	0		
5. Izvori sredstava	5,371,516	4,968,397	92
Izvori sredstava	5,371,516	4,968,397	92
Ostali izvori sredstava	0		
Neraspoređeni višak prihoda/rashoda	0		

UKUPNO PASIVA (3+4+5)	5,664,189	5,269,650	93
------------------------------	------------------	------------------	-----------

Napomena: Pravilnikom o finansijskom izvještavanju institucija Bosne i Hercegovine, čl.10. stav 4, napomenuto je da bilans stanja budžetskih korisnika neće biti uravnotežen (aktiva jednaka pasivi) zbog programski uspostavljenog sistema Glavne knjige, dok će bilans stanja koji radi Ministarstvo finansija i trezora na nivou Budžeta institucija Bosne i Hercegovine za tekuću godinu biti uravnotežen.

Rukovodstvo je Bilans stanja odobrilo 02.03.2017. godine.

Direktor:

Đorđe Ratkovica

Izjava o odgovornostima rukovodstva

Međunarodni standard vrhovnih revizionih institucija (ISSAI 1580) predviđa da revizor treba dobiti odgovarajuću izjavu od rukovodstva institucije kao dokaz da rukovodstvo priznaje svoju odgovornost za objektivno prikazivanje finansijskih izvještaja saglasno mjerodavnom okviru finansijskog izvještavanja, te da je odobrilo finansijske izvještaje.

Rukovodstvo **Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine** (u daljem tekstu: Direkcija) dužno je osigurati da finansijski izvještaji za 2016. godinu budu izrađeni u skladu sa Zakonom o finansiranju institucija BiH (Službeni glasnik BiH broj 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), Pravilnikom o finansijskom izvještavanju institucija BiH (Službeni glasnik BiH broj 25/15) i Pravilnikom o računovodstvu s računovodstvenim politikama i procedurama za korisnike budžeta institucija BiH (protokol Ministarstva finansija i trezora BiH broj 01-08-02-1-1515-1/15 od 04.02.2015. godine). Rukovodstvo je također obavezno postupati u skladu sa Zakonom o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2016. godinu (Službeni glasnik BiH broj 101/15) i pratećim uputstvima, pojašnjenjima i smjernicama koje donosi Ministarstvo finansija i trezora BiH, kao i ostalim zakonima u Bosni i Hercegovini, tako da finansijski izvještaji daju fer i istinit prikaz finansijskog stanja Direkcije.

Pri sastavljanju takvih finansijskih izvještaja odgovornosti rukovodstva obuhvataju garancije:

- da je osmišljen i da se primjenjuje i održava sistem internih kontrola koji je relevantan za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja;
- da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze;
- da finansijski izvještaji sadrže sve relevantne podatke i analize izvršenja budžeta, kao i podatke o sistemu internih kontrola i realizaciji preporuka revizije;
- da se u poslovanju primjenjuju važeći zakonski i drugi relevantni propisi.

Rukovodstvo je također odgovorno za čuvanje imovine i resursa od gubitaka, pa stoga i za preduzimanje odgovarajućih mjera kako bi se spriječile i otkrile pronevjere i ostale nezakonitosti.

Datum, 15.03.2017. godine

Direktor:

Dorđe Ratkovic